

כוונת הצום ביום הכיפורים

מהיסוד ושורש העבודה

התרופה הנפלאה – לצום קל!

יו"ל ע"י

כולל אברכים – בית מדרש גבוה להוראה

תפארת יעקב וזכרון משה

קריית אתא.

רבים העידו שדף זה שינה להם את כל ההרגשה והיחס לצום

והשליך על קיום המצוות בכל השנה.

לפרטים- 052-7139520.

כוונת הצום ביום הכיפורים

זו"ל היסוד ושורש העבודה (שער האיתון פרק י'): (הסוגרים מהעורך) להורות את בני ישראל אנשים כערכי, עבודה גדולה ונפלאה ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד בכוונת עיני הצום והתענית ביום הקדוש והנורא הזה,

הלא ידעת שענוי זה מאכילה ושתיה הם מצוות עשה ולא תעשה עלינו בספר תורת האלוקים, מפורש ועניתם את נפשותיכם, כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' (עיין הערה 1), ופשוט הוא שמצוות עשה של הענוים האלו צוה יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה עלינו בחסדו וברחמיו הגדולים, שעל ידי עינויים אלו, ירחם עלינו ויכפר לנו את חטאתינו ועונותינו ביום הנורא הזה, כמבואר בפרשת אחרי (ויקרא פרק טז, כט-ל) וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם...כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְקֹנֵק תִּטְהַר. **הרי מפורש שעיקר כפרת העונות ביום הזה הוא בשביל העינוי.** (עיין הערה 2)

---

1. כמבואר ברמב"ם הלכות שבייתת עשור פרק א הלכה ד מצוות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתיה שנאמר +ויקרא ט"ז+ תענו את נפשותיכם, מפי השמועה למדו ענוי שהוא לנפש זה הצום, וכל הצם בו קיים מצוות עשה, וכל האוכל ושותה בו ביטל מצוות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר +ויקרא כ"ג+ כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה.

2. מדוע על ידי הצום נמחלים העונות? מסביר המהר"ל בדרוש לשבת שובה: ולכך אמר (ר' עקיבא במשנה סוף יומא) אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים, כלומר שמה שישראל מיטהרים ביום הכפורים הוא בשביל שיש לישראל דביקות בו יתעלה כדכתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם, ועל זה אמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים כי אין מעלה יותר מזה. והוסיף לומר ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שבשביל שישראל הם דבקים לגמרי בו יתעלה דבר זה עצמו הוא הסרת והסתלקות החטא מישראל, כי מאחר שהוא יתעלה לא שייך אצלו חטא מסלק החטא מן

ופשוט הוא אף אם יקבל האדם בלבו ביום זה על עצמו תשובה שלימה ואמיתית בחרטה גמורה על העבר וקבלה אמיתית אלהבא (לעתיד) שלא ישוב לכסלה עוד לעולם, ואף עם יקבל על עצמו שיתענה אחר יום כיפור על העבירות שעבר עד הנה משבת לשבת כל ימיו ויסגף את עצמו בכל הסגופים, אך לא יתענה ביום הנורא הזה, בודאי כל קבלת תשובתו הנ"ל כלא נחשב, ולא יועיל לו קבלתו לכפר עונותיו ביום צום הקדוש והנורא הזה, ועונשו כרת כי לא ענה נפשו, וכל עיקר כפרת עונותינו בשביל העינוי ביום הנורא הזה כנ"ל, ולא די שבענוי זה אנו נעשים חפשים מעבירות שבין אדם למקום אלא אף גם זאת נחשב לנו ענוי זה כקיום מצוות עשה מן התורה כשאר מצוות עשה כגון תפילין וציצית ומזוזה וכיוצא, ופשוט הוא ששכר קיום מצוות עשה זו שכרה מרובה יותר כי צערא דגופא עדיף כידוע.

הנה אחר כל ההצעות האמתים וכנים האלו, אחי ורעי יתבונן כל אדם בשכלו שמהראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאוד בכל רגע שסובל צער עינוי מהאכילה ושתיה על קיום מצוות עשה מן התורה שמקיים בכל רגע שסובל העינוי, ובודאי מי שחוקק בלבו אהבת הבורא יתברך שמו ויתעלה לעבודתו חשקו ורצונו שיתארך היום הקדוש הזה כפלי כפלים בכדי שיתקיים בכל רגע מצער העינוי מצוות עשה מן התורה שצוה לו

הדברים בו. ולכך ביום הכפורים מפני ענויי נפש והסתלקות הגופניות מישראל אז יש לישראל דבקות בו יתעלה ודבר זה הוא מסלק החטא מישראל (זה סיבת הצום!). ולכך קאמר מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, כי המקוה מטהר הטמא כאשר יתדבק בו לגמרי מבלי שום חציצה בעולם, כי המקוה לא שייך בו טומאה לכך כאשר יתדבק בו לגמרי מבלי חציצה מסולק מן הטומאה. וכך הקב"ה מטהר ישראל כי הם דבקים בו יתעלה לגמרי מבלי שום חציצה והפרד כלל, והוא יתעלה מסולק מן החטא ולכך ישראל טהורים על ידי הקב"ה בעצמו ... וכן כל המצות שצוה השם יתעלה ביום הגדול והקדוש הכל לסלק הגופניות שבאדם עד שהוא כמו מלאך לגמרי. ולפיכך צוה לענות נפשו, הכל כדי לסלק ולמעט את הגוף עד שיהיה האדם קדוש כמו מלאך.

בסידור יעב"ץ (מובא בספר התודעה - פרק רביעי) מובא שגוי סיפר כיצד היה נראה עבודת כה"ג ביום כיפור ושם מספר וז"ל "וספרו לי הכהנים, כי הרבה מהשנים לא היה יכול הכהן הגדול להגיע לביתו קודם חצות הלילה, מפני דוחק העם העובר והריבוי הגדול, שאף על פי שהיו כולם מתענים - לא היו הולכים לבתיהם עד יראו אם יוכלו להגיע לנשק ידי הכהן הגדול" עכ"ל. צריך להבין מדוע לא עשו הבדלה כמה דקות ויאכלו משהוא מדוע צריכים כולם לצום עד חצות לילה? ויתכן לומר לפי דברי המהר"ל הנ"ל שהצום הוא מעלה עצומה בעצם שעל ידו האדם נדבק בה' ולכן כל עוד יכלו להמשיך בכך המשיכו.(שמעתי בשם אדם גדול).

יוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה, כי זה ברור לכל משכיל שאינו דומה מי שמקיים איזו מצווה עשה שעה מועטת למי שמקיים לאותה מצווה עשה כמה שעות, ודמיון לזה בקיום מצוות עשה של תפילין אינו דומה מי שנושא תפילין עליו רק שעה מועטת למי שנושא אותם עליו כמה שעות, נמצא לפ"ז אדם שהוא ערום בעבודת הבורא יתברך שמו (חכם להרויח מצוות), ואהבת הבורא תקוע בלבו לעבודתו יתברך שמו, אך לא ישמח ויגל בלבו שמחה רבה ועצומה בכל רגע מענוי הצום והתענית על קיום מצות הבורא יתברך שמו כנ"ל (התבונן! המצוות עשה שאנו זוכים לקיים אותה רצוף במשך שעות כה רבות בתור מצווה ועושה היא צום יום כיפור) (עיין הערה 3)

לכן מעת שאדם נעשה חלש מענוי הצום יכניס שמחה עצומה בלבו על קיום מצוות עשה מן התורה שמקיים בענוי זה ובכל שעה שיתגדל ויתוסף אצלו הענוי דהיינו בעת תפלת מנחה ותפלת נעילה תתגדל ותתוסף שמחה עצומה יותר בלבו, ולפי גודל העינוי תתגדל ותתוסף שמחה עצומה יותר בלבו, ולפי גודל העינוי כן גדול השכר מבוראנו יתברך שמו, והעיקר שבכל רגע שיעלה על דעת האדם צער הענוי יכוין במחשבתו בשמחה עצומה מאוד הריני מקבל עלי מצוות עשה של יוצרי ובוראי ב"ה וב"ש בענוי זה. ויכניס תשוקה עצומה בליבו הלוואי שיתארך הצום ביותר ויותר.

והגות לבך תבונות (קח לך משל) מבן חביב התקוע בלבו גודל אהבתו של אביו בכל עת אשר הוא עושה איזה שימוש קורת רוח גדול לאביו הוא שמח וטוב לב מאוד על גדול הנחת שעושה לאביו, וכל הקרוב הקרוב (ככל שמתקרב) אל השלמת השימוש ההוא מצטער לבלו כי קרוב הוא להימנע מאתו עשיית קורת רוח ונחת גדול כזה לאביו ככלות מעשה השימוש ההוא, וכל היום וכל הלילה תמיד לא יחשה מתשוקה עצומה

---

3. לפי דבריו הנפלאים של יסוד ושורש העבודה ניתן לתרץ מדוע עינוי יום כיפור כתוב בתור מצוות עשה, פירוש דברים שהם בשב ואל תעשה כתובים בתורה בתור לאו כמו לא לאכול חמץ לא לאכול דם לא להיטמא למת וכד', לפ"ז הייתה צריכה התורה לכתוב לא תאכל ביום כיפור, והנה התורה כתבה את האיסור לאכול בתור מצוות עשה ועניתם את נפשותיכם מדוע? (עיין קושיה כעין זה בגמרא יומא דף פא/א "אמר ריש לקיש מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי?" והגמ' שם נשארת בקשיא), לפי הנ"ל יתכן ורצה הקב"ה לזכות את ישראל, שהנה על מצוות לא תעשה אין מצווה לעשות בשמחה כמו שלא מצאנו שאדם שמח שאינו אוכל דם או חמץ, שמחה זה רק בקום עשה, (וכבר כתב הרמב"ן שלא זו יראה ועשה זה אהבה) מה עשה הקב"ה כתב את איסור האכילה בתור מצווה ועניתם – ממילא כל פעם שאדם מענה את גופו הוא מקיים מצוות עשה בפועל ויכול לשמוח עד מאוד ולהגדיל זכויותיו עד השמים.

בלבו שיתארך ויתוסף כהנה וכהנה משך זמן השימוש שהוא בכדי שיגיע לאביו קורת רוח יותר ויותר זאת חקרנוה כן היא.

ועתה בנים למקום ב"ה שיערו האמת בדעתכם כי כן דרך גבר ירא ה' במצותיו חפץ מאוד בתשוקה עצומה נכספה וגם כלתה נפשו ככל דבר שבחובה עליו מאתו יתברך שמו וזמנו קבוע, שיתארך הזמן זמניהם טובא בכדי להרבות נחת רוח לפניו ית"ש בעשייתו, וכל עוד שמתקרב לתשלום המשך זמנו מצטער בלבו על הזמן כי יעבור והנה איננו יכול לעשות עוד הזה נחת רוח לאביו שבשמים יתברך שמו ויתעלה זכרו לנצח, ומה גם בגודל מצוה זו של ענוי יוה"כ שמאהבת ה' אותנו ומחמלתו עלינו בניו החביבים והקדושים צווה עלינו בעשה ולא תעשה ועניתם את נפשותיכם בעצם היום הזה לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה, ראוי לכל אדם בכל עת אשר הוא רואה כי חלפה תיירה ועונתה לא יגרע מיום הקדוש הזה כי ינטו צללי ערב והלילה ממשמש ובא דשלימא ליה עבידתיה עבודת הקודש של מצווה זו, להכניס צער בליבו הן קרבו הימים שימנע מאתו עשיית נחת רוח גדול הזה ליוצרי ובוראי יתברך שמו ויתעלה, **ובודאי כוונה זו יהיה נקרא בן חביב לאביו שבשמים, וילך בכל גנזי דמלכא ולית דימחיה בידיה** (ואין מי שימחה בידו),

אך אדם המצפה בכל עת ובכל רגע מתי יעבור אותו הרגע מהעיניו ובבוקר יאמר מי יתן ערב יתקרב להפטר מהעיניו בודאי האדם הזה אינו מקיים מצוות עשה זו בשמחה ומאהבת הבורא יתברך שמו ויתעלה **ובודאי אינו מקבל חלק מאלף אלפי אלפים** (ממליון-1,000,000) משכר שמקבל האדם המכוין כוונה זו בשמחה עצומה,

ועל כל זה אף שהיה כוונת שניהם רחוקים זה מזה בתכלית הריחוק בגבוה שמים מעל הארץ יוכל להיות לעת ערב לאחר התענית אפשר שיזדמן אכילת שניהם ברגע אחד, **ובודאי** אם היה מתישב בדעתו על רוע כוונתו ביום ההוא במצות עשה של הצום הנורא הזה היה **אוכל את בשרו בשיניו על גודל צערו** וכאבו על אשר תאבד ממנו שכר גדול של הענוי לאין ערך וקץ ותכלית בעולם שכלו ארוך מחמת גרעון כיסוף כוונתו כנ"ל, ומה בצע שנכספה וגם כלתה נפשו לחסרות היום ויגיע הערב ויפטר מענוי הצום **הלא כל כך היה סובל הענוי ממש** כמו זה ששמח שמחה עצומה בעבודת הבורא יתברך שמו ויתעלה, בקיום מצוות עשה זו בכל רגע, רק ההפרש היה ביניהם שזה היה שמח וטוב לב כל היום **באהבת הבורא** יתברך שמו ויתעלה בקיום עבודתו במצות עשה זו בכל רגע, וזה היה בלבו כל היום תוגה ואנחה מצער העינוי, וכבר ארז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה ודי בהערה